

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/opozycja-w-prl/31033,Archiwum-osobiste-Romana-Peski-1933-2003-historyka-regionalisty-spolecznika-dzia.html>



ARTYKUŁ

Archiwum osobiste Romana Peski (1933-2003) - historyka regionalisty, społecznika, działacza NSZZ „Solidarność”

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: KRZYSZTOF KOLASA 20.02.2020

W dniu 11 kwietnia 2018 r. w Pabianicach Pan Michał Peska przekazał ok. 5,26 metrów bieżących wyselekcjonowanych materiałów archiwalnych składających

się na archiwum osobiste swojego ojca Romana Peski (1933-2003).

Założyciel Oficyny Wydawniczej „Pamięć”

Roman Peska urodził się 13 stycznia 1933 r. w Pabianicach. Zmarł nagle w dniu 19 maja 2003 r. Mimo że z zawodu był dyplomowanym biegłym księgowym, z zamiłowania zawsze pasjonowała go historia, co znalazło swoje odzwierciedlenie w jego działalności wydawniczej od końca lat 80. XX w. Jest autorem ponad trzydziestu publikacji książkowych oraz wielu artykułów publicystycznych i popularnonaukowych poświęconych postaciom i wydarzeniom związanym z najnowszą historią ziemi łaskiej, sieradzkiej i piotrkowskiej. Na szczególną uwagę zasługują prace dotyczące tematyki represji komunistycznych władz i aparatu bezpieczeństwa wobec żołnierzy podziemia niepodległościowego w okresie po 1945 r., w większości wydane przez Oficynę Wydawniczą „Pamięć”, której założycielem był właśnie Roman Peska. Jako członek Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział Łódzki koło terenowe w Pabianicach brał także czynny udział jako referent w historycznych sesjach popularnonaukowych.



Dokument potwierdzający nadanie odznaki „Krzyż POW” Edmundowi Krysiakowi ps. „Sokół” (1894-1945), Warszawa 6 VIII 1919 r. Fot. AIPN



Odnaczenia otrzymane przez Edmunda Krysiaka ps. „Sokół” (1894-1945): krzyż POW, Medal Niepodległości, Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości. Fot. AIPN



Fotokopia fotografii Edmunda Krysiaka ps. „Sokół” (1894-1945) w okresie rekonwalescencji, 1919 r. Fot. AIPN



Fotografia Jana Nowaka ps. „Cis - Troja” (1906-1987), zastępcy komendanta Obwodu Łask AK, następnie Obwodu Łask KWP „Buki”, ok. 1930 r. Fot. AIPN

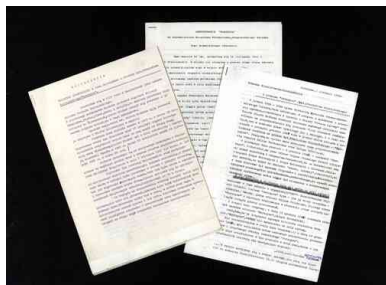
Wkrótce po wprowadzeniu stanu wojennego został zwolniony z pracy, po czym przeszedł na rentę inwalidzką, a następnie na emeryturę.

Działacz społeczny

Poza wspomnianą działalnością wydawniczą i gospodarczą, twórca archiwum prowadził również aktywną działalność społeczno-polityczną. W ramach tej pierwszej na uwagę zasługuje udzielanie pomocy osobom ubiegającym się o przyznanie uprawnień kombatanckich oraz odszkodowanie za niesłuszne skazanie w okresie po 1945 r. Współpracował również z wieloma organizacjami kombatanckimi, podejmując także liczne starania o trwałe upamiętnienia postaci, wydarzeń i obiektów związanych z najnowszą historią Polski m.in. na

terenie Pabianic i ziemi sieradzkiej. Na szczególną uwagę zasługuje działalność polityczna prowadzona przez Romana Peskę. Mimo tego, że do 1980 r. był członkiem PZPR, to jednak po podpisaniu porozumień sierpniowych zdał legitymację partyjną i doprowadził do zorganizowania NSZZ „Solidarność” w Krajowym Ośrodku Spółdzielczego Przemysłu Dzierwiarskiego w Pabianicach, gdzie był przewodniczącym Komisji Zakładowej. Wkrótce po wprowadzeniu stanu wojennego został zwolniony z pracy, po czym przeszedł na rentę inwalidzką, a następnie na emeryturę. Mimo tego, w kolejnych latach nie zrezygnował całkowicie z aktywności politycznej, czego przejawem była chociażby jego działalność w ramach Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” Miasta Pabianic (1989-1991) oraz Pabianickiego Koła Emerytów i Rencistów NSZZ „Solidarność” przy Miejskim Komitecie Obywatelskim w Pabianicach (1990).

Za swoją działalność, szczególnie społeczną oraz wydawniczą, Roman Peska został uhonorowany m.in.: pamiątkowym medalem 850-lecia Ziemi Sędziejowickiej (1995 r.), krzyżem Konspiracyjnego Wojska Polskiego (1997 r.) oraz wyróżnieniem im. Eudoksji Rakowskiej za pracę społeczną w Pabianicach i okolicy przez Niezależną Fundację Popierania Kultury Polskiej „Polcul Foundation” (1998 r.).



**Relacje i wspomnienia związane z
działalnością Stanisława
Sojczyńskiego „Warszyca”
(1910-1947), dowódcy KWP. Fot.
AIPN**

Zbiórka Prasa Spółdzielca NSZZ
 ul. Północna 1
 05-200 PABIANICE, tel. 10-10-17
 1981 r.

**Do MKZ NSZZ „Solidarność”
 Ziemi Łódzkiej**

Data: 8.I.1981 Rękojmia ze statutu NSZZ „Solidarność” powołana została w tym samym
 głosowaniu Komisji Zakładowej w składzie:

Funkcja	Nazwisko i imię	Stawienie pracy od dnia wyznaczenia	Podpis funkcji w tym miejscu i datę
Przewodniczący	Roman Peska	Kier. FO	
V-os przewodni.	Horst Wagner	Technolog- konstruktor	
Sekretarz	Wiesława Świątkowska	Sam. ref.	
Skarbnik	Lilona Nowak	Specjalista	
Oskarżyciele	Wiesława Świątkowska	Pracownik	
	Jana Krowczyńska	Sekretarka	
	Żofia Świątkowska	Kier. FO	

Do momentu powołania Komisji Zakładowej działał od dnia 11.11.1980 r. Zarząd
 Zakładowy NSZZ „Solidarność” o Nr rejestracyjnym: 528

Liczba członków Zarządu
 „Solidarność”
 Ziemi Łódzkiej
 Łódź, ul. Północna 1
 8 I 1981

Podpis członków Komisji Zakładowej:
[Signatures]

Liczba członków NSZZ „Solidarność” 53
 Liczba pracujących w zakł. 111

Adres i tel. zakł. ul. Północnej 23 tel. 10-10-17
 Zakładowy Zarząd NSZZ
 „Solidarność”
 przy OŚPP Przemysł Dzwiniarski
 ul. Północnej 23, tel. 10-10-17
 05-200 Pabianice

Pismo do MKZ NSZZ „Solidarność”
 Ziemi Łódzkiej
 ul. Północnej 23, tel. 10-10-17
 05-200 Pabianice

**Pismo do MKZ NSZZ „Solidarność
 Ziemi Łódzkiej w sprawie
 powołania Komisji Zakładowej
 NSZZ „Solidarność” przy
 Krajowym Ośrodku
 Spółdzielczego Przemysłu
 Dzwiniarskiego w Pabianicach,
 Pabianice 8 I 1981 r. Fot. AIPN**



**Fotografia z zebrania KZ NSZZ
 „Solidarność” przy Krajowym
 Ośrodku Spółdzielczego
 Przemysłu Dzwiniarskiego w
 Pabianicach. Przemawia
 przewodniczący KZ Roman Peska,
 1981 r. Fot. AIPN**

Archiwum Romana Peski

Materiały archiwalne wchodzące w skład zespołu „Archiwum osobiste Romana Peski” uporządkowano stosując schematyczno-rzeczową metodę opracowania polegającą na nadaniu archiwaliom układu opartego na podziale rzeczowym. W ten sposób wyodrębniono dziesięć serii: I. Prace twórcy; II. Materiały działalności twórcy; III. Materiały biograficzne; IV. Korespondencja; V. Materiały o twórcy; VI. Załączniki; VII. Fotografie; VIII. Nagrania; IX. Filmy; X. Materiały bezdebitowe i ulotne.

Został uhonorowany m.in.: pamiątkowym medalem 850-lecia Ziemi Sędziejowickiej (1995 r.), krzyżem Konspiracyjnego Wojska Polskiego (1997 r.) oraz wyróżnieniem im. Eudoksji Rakowskiej.

W obrębie przekazanych archiwaliów na szczególną uwagę zasługują materiały związane z działalnością: wydawniczą (np. publikacje, artykuły i inne opracowania, archiwalia dot. powstania i działalności Oficyny Wydawniczej „Pamięć”, materiały warsztatowe do podejmowanych przez autora tematów badawczych – m.in. relacje i wspomnienia uczestników konspiracji niepodległościowej), społeczną oraz polityczną (szczególnie archiwalia KZ NSZZ „Solidarność” przy Krajowym Ośrodku Spółdzielczego Przemysłu Dzierżawskiego w Pabianicach z lat 1980-1981 oraz zbiór materiałów bezdebitowych i ulotnych) twórcy spuścizny. Niezmiernie cennym uzupełnieniem materiałów aktowych znajdujących się w obrębie „Archiwum osobiste Romana Peski” są zgromadzone przez niego zbiory fotografii (dot. postaci, wydarzeń, a także miejsc i obiektów z miejscowości na terenie ziemi łaskiej, sieradzkiej i piotrkowskiej), nagrań (głównie rozmowy z uczestnikami wydarzeń opisywanych w publikacjach książkowych – np. z żołnierzami AK i podziemia niepodległościowego) oraz filmów.

Materiały znajdujące się w obrębie zespołu „Archiwum osobiste Romana Peski” należy uznać za niezmiernie wartościowe źródło dla badaczy zajmujących się historią XX wieku na terenie ziemi sieradzkiej, piotrkowskiej, a szczególnie łaskiej.

COFNIJ SIĘ